

ความต้องการการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวในจังหวัดนครนายก

ศรัญญา ศรีทอง คมสิทธ์ เกียนวัฒนา อังสุมาลิน จ่านชอบ และ กิ่งกนก เสาวภาวงศ์
คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวและศึกษาความต้องการการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวในจังหวัดนครนายก กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวจำนวน 400 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว จำนวน 12 คน ใช้ เครื่องมือวิจัยคือ แบบสอบถามซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ต่ำสุด-สูงสุดอยู่ในช่วงระหว่าง .8-1 และค่าความเชื่อมั่น .882 และแบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า จังหวัดนครนายกมีทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวในจังหวัดนครนายกในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการเข้าถึงพื้นที่ ($\bar{X} = 3.19$) ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.11$) และด้านการบริการและการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.06$) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว และเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนผู้ประกอบการ และชุมชน เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การประชาสัมพันธ์ให้แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เป็นที่รู้จัก ส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้มีส่วนร่วมระหว่างนักท่องเที่ยว ชุมชน และผู้ประกอบการเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว การสร้างรูปแบบการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับสมาชิกในครอบครัวทุกวัย การบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวแก่ผู้สูงอายุ และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของประชาชนและนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยว

คำสำคัญ: ความต้องการการท่องเที่ยว / การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ / นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว / จังหวัดนครนายก

Corresponding Author : อาจารย์ศรัญญา ศรีทอง คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
E-mail : saranyasri@me.com

Educational Tourism Needs for Family Tourist Segment In Nakhonnayok Province

Saranya Srithong, Komsit Kianwatana, Angsumalin Jamnongchob,
and Kingkanok Saowapawong

Faculty of Environmental Culture and Ecotourism, Srinakharinwirot University

Abstract

The purposes of this research were to survey tourist attractions and to study tourists' needs for educational tourism in Nakhonnayok province. The samples were 400 Thai people who traveled around attractions in Nakhonnayok province and 12 stakeholders. A questionnaire and an Interview form were used as survey tools. The questionnaire was validated by five experts the result of index of item objective congruence (IOC), the lowest and highest was between .8 to 1 and the reliability of Cronbach's Alpha Coefficient was .882 data were analyzed statistic using the percentage, means and standard deviation.

Results were found that Nakhonnayok province has several educational tourism resources that can fulfill family tourist segment's need. Respondents mainly had high educational tourism needs in accessibility ($\bar{X} = 3.19$), attraction ($\bar{X} = 3.11$), and amenities ($\bar{X} = 3.06$). The guidelines for tourism and educational tourism rout development for family tourist segment should be initiate public and private sectors, local entrepreneur, and communities to cooperate for the sustainable tourism development. There should be promoting educational tourist attractions for recognition, supporting educational tourism activities which have participation between tourist, attractions' owners and communities, designing of tourism interpretations which suited for all family members, providing tourism facilities for elderly people, providing and ensuring tourists' safety and security on the journey.

Keywords: Tourism needs / Educational tourism / Family tourist segment / Nakhonnayok province

Corresponding Author : Saranya Srithong, Faculty of Environmental Culture and Ecotourism Srinakharinwirot University, E-mail : saranyasri@me.com

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญอย่างมากต่อเศรษฐกิจโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยซึ่งมีรายได้มหาศาลจากการท่องเที่ยวรายได้จากการท่องเที่ยวส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาประเทศ ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลไทยให้ความสำคัญด้านการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก จากการกำหนดให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งในนโยบายสร้างรายได้และเป็นหนึ่งในนโยบายเร่งด่วนเพื่อเร่งเพิ่มรายได้และศักยภาพเศรษฐกิจของประเทศ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2554)

สิ่งสำคัญที่รัฐบาลไทย และหน่วยงานผู้ประกอบการ และชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงนอกจากนโยบายการสร้างรายได้แล้ว คือ สถานการณ์การท่องเที่ยวโลก และแผนพัฒนาของประเทศ คือ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ. 2555-2559) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) เพื่อรู้เท่าทันและปรับแผนการท่องเที่ยวให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ผลการวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวโลกตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2555: ออนไลน์) พบว่านักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป คือ นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางท่องเที่ยวระยะใกล้ โดยอาจเลือกเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ หรือภายในภูมิภาคเดียวกันมากขึ้น สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ของแผนพัฒนาดังกล่าวที่กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมั่น และส่งเสริมการท่องเที่ยว

โดยการสร้างกระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทย และยุทธศาสตร์การพัฒนา

เศรษฐกิจ สร้างสรรค์กิจกรรม นวัตกรรม และมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวโดยการสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้โครงการสำรวจมุมมองของชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเพื่อจัดการแบ่งกลุ่มฐานลูกค้า จุลสารวิชาการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2556: ออนไลน์) ได้ระบุผลการสำรวจการแบ่งประเภทนักท่องเที่ยวตามลักษณะวิถีชีวิตไว้ว่า กลุ่มที่ Family Value หรือ “ครอบครัวสำคัญ” เป็นกลุ่มที่มีขนาดสัดส่วนสูงที่สุดในกลุ่มประชากรเป้าหมายถึงร้อยละ 51.87 แรงจูงใจสำคัญในการตัดสินใจเดินทางของกลุ่ม คือ การพักผ่อนร่วมกัน ในหมู่พลสมาชิกบรรยากาศระหว่างเดินทาง ช่วยทำให้ครอบครัวหรือสมาชิกในกลุ่มผูกพันกันมากยิ่งขึ้น โดยกิจกรรมการเรียนรู้หรือการแบ่งปัน ทำบุญให้พระระหว่างการเดินทางเป็นกิจกรรมหลักส่วนหนึ่งของการเดินทางเกือบทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555: ออนไลน์) ได้เน้นถึงความสำคัญของการพัฒนาคน โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ดังนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จึงควรเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการ หน่วยงาน และชุมชนที่เกี่ยวข้อง โดยการสำรวจความต้องการการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวเพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวนิยมเดินทางท่องเที่ยวในระยะใกล้มากยิ่งขึ้น ทุกคนในครอบครัวสามารถทำกิจกรรมท่องเที่ยวร่วมกัน และได้รับความรู้จาก

การท่องเที่ยว

จังหวัดนครนายก มีพื้นที่ 2,122 ตารางกิโลเมตร แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอนครนายก อำเภอบ้านนา อำเภอองครักษ์ และอำเภอปากพลี ระยะห่างจากจังหวัดกรุงเทพฯ ตามทางหลวงหมายเลข 305 เพียง 105 กิโลเมตร (สำนักงานจังหวัดนครนายก, 2560: ออนไลน์) มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน และมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลายกระจายกันอยู่ในทุกอำเภอ ซึ่งมีระยะห่างกันไม่มาก ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ ศาลเจ้าพ่อองค์รักษ์ อำเภอองครักษ์ แหล่งโบราณคดีบ้านดงละคร รอยพระพุทธรูปบาทจำลอง เขานางบวช วัดเขาชะโงก (วัดพระพุทธรูป) วัดถ้ำสาธิต อำเภอเมือง พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไทยพวน วัดฝั่งคลอง อำเภอปากพลี แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ได้แก่ น้ำตกวังม่วง อำเภอปากพลี น้ำตกกะอาง อำเภอบ้านนา อุทยานแห่งชาติวังตะไคร้ น้ำตกนางรอง อำเภอเมือง อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อำเภอเมืองและอำเภอปากพลี แหล่งท่องเที่ยวตามรอยพระราชดำริ ได้แก่ ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมทฤษฎีการพัฒนาตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ในด้านต่างๆ มาปรับใช้ให้เข้ากับเทคโนโลยี แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ หมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับและโฮมสเตย์หมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ อำเภอองครักษ์ และแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ได้แก่ ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้ทางพฤกษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อำเภอองครักษ์ ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมและอนุรักษ์พันธุ์พืชทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม้ประจำถิ่น สมุนไพร พืชใกล้สูญพันธุ์โดยการขยายพันธุ์ในรูปแบบต่างๆ ทั้งยังเป็น

อุทยานการเรียนรู้เพื่อเป็นแหล่งวิจัยสร้างองค์ความรู้ทางพฤกษศาสตร์และเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนและนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ จังหวัดนครนายกยังมีหอศิลป์จังหวัดนครนายกซึ่งเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สร้างสรรค์ผลงานและแรงบันดาลใจให้เด็กและเยาวชน และอาคารพิพิธภัณฑ์เชื่อมขุนด่านปราการชล อำเภอเมือง ซึ่งจัดแสดงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ธรณีวิทยา ปฐพีวิทยา รวมทั้งพืชและน้ำของจังหวัดของนครนายก เป็นต้น

จากความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครนายก จะเห็นได้ว่าจังหวัดนครนายกเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่เหมาะสมแก่การเรียนรู้ซึ่งสามารถตอบสนองความสนใจที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี จึงเหมาะสมต่อการพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองกระแสความนิยมของการท่องเที่ยวเป็นกลุ่มครอบครัวและตอบสนองความต้องการเฉพาะกลุ่ม ทั้งยังเป็นการสร้างความพึงพอใจ และส่งเสริมการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจดำเนินโครงการวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวในจังหวัดนครนายก เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการ ทางท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในจังหวัดนครนายกสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวในจังหวัดนครนายก
2. เพื่อศึกษาความต้องการการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว

ในจังหวัดนครนายก

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย ณ จังหวัดนครนายก พ.ศ. 2556 จำนวน 1,396,063 คน ตามข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยว, 2556: ออนไลน์) และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว ได้แก่ผู้ประกอบการท้องถิ่น และองค์กรท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 คน จากการหาจำนวนตัวอย่างโดยอ้างอิงตามตารางสำเร็จของ (Yamane, 1973) ที่จำนวนประชากรมากกว่า 100,000 คนขึ้นไป ระดับความคลาดเคลื่อน 5% และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว ได้แก่ผู้ประกอบการท้องถิ่น และองค์กรท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการท่องเที่ยว จำนวน 12 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พื้นที่ในการวิจัยและเก็บข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครนายก โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่สร้างขึ้นมาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แบบสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวในจังหวัดนครนายก ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว และสภาพความพร้อมในการให้บริการนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว

2. แบบสอบถามเรื่อง การศึกษาความต้องการการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวในจังหวัดนครนายก เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ จังหวัดนครนายก ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 46 ข้อคำถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) และความต้องการด้านการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในจังหวัดนครนายกสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว ในด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านการบริการและการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และด้านการเข้าถึงพื้นที่ มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 4 ระดับ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยการนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC ต่ำสุด-สูงสุดเท่ากับ .8-1 ซึ่งถือว่าเป็นที่ยอมรับ ในงานวิจัย (Rovinelli and Hambleton, 1977) จากนั้นปรับปรุงแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาโดยนำไปใช้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับค่านิยมต่างๆ ในจังหวัดนครนายก จำนวน 30 ฉบับ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดย

ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach, 1974) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .882

3. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้ประกอบการท้องถิ่น และองค์กรท้องถิ่นที่มีเกี่ยวข้องในการท่องเที่ยว โดยมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open-ended interview) ในด้านการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในจังหวัดนครนายกสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่สำรวจแหล่งท่องเที่ยว และใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย และแบบสัมภาษณ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว ในเดือนเมษายนถึงมิถุนายน 2558

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวในจังหวัดนครนายก จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และการลงพื้นที่สำรวจแหล่งท่องเที่ยว โดยนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาความสมบูรณ์ของข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัย และนำเสนอในลักษณะความเรียง

2. ข้อมูลจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในพื้นที่วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปประมวลผลทางสถิติ จากการนำข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมของของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวในจังหวัดนครนายก มาแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง และ

ส่วนของความต้องการการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวในจังหวัดนครนายก มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

3. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้ในแต่ละครั้งมาจำแนกออกตามประเด็นคำถาม พร้อมกับพิจารณาความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยดูจากวัตถุประสงค์การวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัย ในระหว่างที่ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ โดยนำเสนอในลักษณะความเรียง และสรุปเป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

4. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์สรุปเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในจังหวัดนครนายกสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว

ผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวในจังหวัดนครนายก จากการลงพื้นที่ พบว่าจังหวัดนครนายกมีทรัพยากรท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายเหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว เนื่องจากมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการด้านการเรียนรู้ของสมาชิกในครอบครัวที่แตกต่างกันได้ โดยสามารถแบ่งแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว ออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และอนุสาวรีย์ต่างๆ ได้แก่ แหล่งโบราณคดีบ้านดงละคร ศาลเจ้าพ่อองค์รักษ์ และศาลเจ้าพ่อขุนด่าน

2. แหล่งท่องเที่ยวศาสนสถาน ได้แก่ วัดพระพุทธราย (วัดเขาชะโงก) วัดถ้ำสาธิตา อุทยาน พระพิฆเนศ วัดพราหมณี (วัดหลวงพ่อบาแดง) วัดนางรอง และวัดศิริวัน เป็นต้น

3. แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและผจญภัย ได้แก่ น้ำตกวังม่วง น้ำตกสาริกา น้ำตกนางรอง อุทยานวังตะไคร้ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โรงเรียน นายร้อยพระจุลจอมเกล้า (จปร.) และโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริเชื่อมขุนด่านปราการชล

4. แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมและ การศึกษา ได้แก่ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไทยพวน หอศิลป์ จังหวัดนครนายก พิพิธภัณฑ์โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า (จปร.) และพิพิธภัณฑ์เชื่อมขุนด่าน ปราการชล

5. แหล่งท่องเที่ยวอุตสาหกรรมและ หัตถกรรม ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยววิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปรรูปผลไม้อบแห้งบางอ้อ กลุ่มสตรีสหกรณ์ หัตถกรรมผ้าทอไทยพวนบ้านใหม่ และกลุ่มลายไม้ ไม้บ้านดง

6. แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มีการ บริหารจัดการโดยชุมชนเพื่อศึกษาวิถี ชีวิต วัฒนธรรม และอาชีพของชุมชน ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยว 4 ชุมชน ไทยพวน ได้แก่ ชุมชนไทยพวนวัดเกาะหวาย ชุมชน ไทยพวนวัดท่าแดง ชุมชนไทยพวนวัดบ้านใหม่ และ ชุมชนไทยพวนวัดฝั่งคลอง

7. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ ศูนย์ ภูมิรักษ์ธรรมชาติ หมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับคลอง 15 ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้ทางพฤกษศาสตร์ มศว. แหล่งท่องเที่ยวเกษตรทฤษฎีใหม่ เช่น สวนศรีริยา และ สวนสวนผลไม้ท้องถิ่นของชุมชน เช่น สวนมะยงชิด ครูสำราญ สวนมะยงชิดรัตนานิยม และสวนทุเรียน ละอองฟ้า เป็นต้น

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 56.2 และรองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 มีช่วงอายุ 26-35 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25 รองลงมา เป็นผู้ที่มีอายุ 16-25 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 และเป็นผู้ที่มีอายุ 36-45 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8 ตามลำดับ มีระดับการศึกษา สูงสุดในระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 49 มีอาชีพพนักงานบริษัท หรือลูกจ้างเอกชน จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 29 รองลงมา มีอาชีพข้าราชการ หรือ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ หรือ ลูกจ้างของรัฐ จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2 มีรายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือน 10,001-15,000 บาท จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19 รองลงมา มีรายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 35,000 บาทขึ้นไป จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ จังหวัดนครนายก พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ เคยท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัด นครนายกมาก่อนหน้านี้ จำนวน 317 คน คิดเป็น ร้อยละ 79.25 โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการท่องเที่ยว เพื่อพักผ่อน จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 70.5 รองลงมา เพื่อชมความงามของทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 33.8 และท่องเที่ยว เพื่อการเรียนรู้ จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8 ตามลำดับ แหล่งท่องเที่ยวที่ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ไปเยือนในการมาเที่ยวจังหวัดนครนายก (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ได้แก่ น้ำตกสาริกา

จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45 เชื้อชนขุนด่าน
ปรางกรชล จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5
และอุทยานวังตะไคร้ จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ
40.2 ตามลำดับ โดยได้รับข้อมูลข่าวสารของแหล่ง
ท่องเที่ยว (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ผ่านทาง
อินเทอร์เน็ตมากที่สุด จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ
47.8 โดยส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล
จำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 74.25 และเดินทาง
มาท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ จำนวน
338 คน คิดเป็นร้อยละ 84.5 โดยมีระยะเวลาท่องเที่ยว
ในจังหวัดนครนายก จำนวน 1 วัน จำนวน 279 คน
คิดเป็นร้อยละ 69.75 บุคคลที่มีผลต่อการท่องเที่ยว
ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือ ครอบครัว หรือ
ญาติพี่น้อง จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 61 โดย
มีจำนวนสมาชิกผู้ร่วมเดินทาง จำนวน 3-6 คน จำนวน
193 คน คิดเป็นร้อยละ 48.2 โดยมีอายุของสมาชิก
ผู้ร่วมเดินทาง อยู่ระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 155 คน
คิดเป็นร้อยละ 38.8 รองลงมาคืออายุระหว่าง 21-30 ปี
จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 34 ตามลำดับ มี
ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยทั้งครอบครัวในการท่องเที่ยว

1,001-3,000 บาท จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ
40.8 โดยมีปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทาง
ท่องเที่ยว ในลักษณะเป็นกลุ่มครอบครัว (สามารถ
ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) เนื่องจาก ความสวยงามและ
ความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 230 คน
คิดเป็นร้อยละ 57.5 รองลงมา คือ ระยะทางในการ
เดินทางท่องเที่ยวไม่ไกลจนเกินไป จำนวน 201 คน
คิดเป็นร้อยละ 50.2 และแหล่งท่องเที่ยวมีความ
หลากหลายทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม
จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 36 ตามลำดับ และ
มีความต้องการกลับมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครนายก
จำนวน 334 คน คิดเป็นร้อยละ 83.5

**4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความต้องการ
การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยว
กลุ่มครอบครัวในจังหวัดนครนายก** โดยพิจารณา
เป็นรายด้าน พบว่า มีระดับความต้องการอยู่ในระดับ
มากทุกด้าน คือ ด้านการเข้าถึงพื้นที่ ($\bar{X} = 3.19$)
ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.11$) และ
ด้านการบริการและการอำนวยความสะดวกทางการ
ท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.06$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความต้องการการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวในจังหวัดนครนายก

ความต้องการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการเข้าถึงพื้นที่	3.19	.618	มาก
เส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกและความปลอดภัย	3.25	.741	มาก
ป้ายบอกทางที่ชัดเจนและเพียงพอตลอดเส้นทาง	3.25	.792	มาก
แผนที่ภายในแหล่งท่องเที่ยว	3.23	.774	มาก
แผนที่เส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อื่นๆ ที่ใกล้เคียง	3.22	.798	มาก
สิ่งอำนวยความสะดวกระหว่างเส้นทางท่องเที่ยว เช่น สถานีเติมน้ำมัน, LPG, NGV, ห้องน้ำ, ร้านสะดวกซื้อ และร้านอาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น	3.19	.739	มาก
ป้ายประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทาง	3.15	.791	มาก
การจัดเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อื่นๆ ที่ใกล้เคียง	3.14	.792	มาก
เส้นทางสำหรับจักรยาน	3.07	.854	มาก

ตารางที่ 1 ความต้องการการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวในจังหวัดนครนายก
(ต่อ)

ความต้องการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านสิ่งดึงดูดใจ	3.11	.592	มาก
แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ได้แก่ ทะเล ป่าไม้ ภูเขา น้ำตก	3.43	.697	มากที่สุด
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น สวนผลไม้ สวนสมุนไพร สวนไม้ดอกไม้ประดับ เป็นต้น	3.27	2.298	มาก
แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมและการศึกษา ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีประจำท้องถิ่น	3.11	.729	มาก
แหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน ได้แก่ สิ่งก่อสร้างและอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และอนุสาวรีย์ต่างๆ	3.06	.765	มาก
แหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน ได้แก่ วัด โบสถ์ เจดีย์ ศูนย์กิจกรรมทางศาสนา	3.01	.697	มาก
แหล่งท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการโดยชุมชนเพื่อศึกษาวิถีชีวิต วัฒนธรรม และอาชีพของชุมชน	2.96	.761	มาก
แหล่งท่องเที่ยวประเภทอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมเครื่องจักรสาน งานไม้ งานแกะสลัก เป็นต้น	2.91	.764	มาก
ด้านการบริการและการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว	3.06	.542	มาก
กิจกรรมที่หลากหลายสำหรับทุกคนในครอบครัว	3.24	.742	มาก
เจ้าหน้าที่ประจำแหล่งท่องเที่ยว เพื่อประชาสัมพันธ์และอำนวยความสะดวกและบริการในการท่องเที่ยว	3.13	.788	มาก
สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ทางลาดสำหรับรถเข็น ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ	3.09	.792	มาก
มุมพักผ่อนที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอในแหล่งท่องเที่ยว เช่น เก้าอี้ เครื่องปรับอากาศ/พัดลม หนังสือ ของเล่นและเครื่องเล่นสำหรับเด็ก	3.08	.808	มาก
บริการนำชม/นำเที่ยว ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว	3.08	.744	มาก
สื่อข้อมูลและคำแนะนำ ของแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น แผ่นพับ ป้าย สื่อความหมาย วิดีทัศน์ ฯลฯ	3.05	.774	มาก
กิจกรรมการมีส่วนร่วม สาธิต/ ทดลองทำ ของสมาชิกภายในครอบครัวในแหล่งท่องเที่ยว	3.04	.735	มาก
ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต	3.03	.813	มาก
สื่อข้อมูลภาษาอังกฤษและพนักงานที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษ	2.97	.833	มาก
ร้านอาหารและเครื่องดื่มภายในแหล่งท่องเที่ยว	3.01	.771	มาก
ที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยว หรือ บริเวณใกล้เคียง เช่น โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ฟาร์มสเตย์	3.01	.812	มาก
ร้านขายของฝากของที่ระลึกภายในแหล่งท่องเที่ยว	2.96	.815	มาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายย่อย ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการด้านการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ใน จังหวัดนครนายกสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว ในด้านการเข้าถึงพื้นที่ ($\bar{X} = 3.19$) อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ได้แก่ ความต้องการด้านเส้นทางการเดินทาง เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสะดวกและปลอดภัย ($\bar{X} = 3.25$) ด้านป้ายบอกทางที่ชัดเจนและเพียงพอ ตลอดเส้นทาง ($\bar{X} = 3.25$) ด้านแผนที่ภายในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.23$) ด้านแผนที่เส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อื่นๆ ที่ใกล้เคียง ($\bar{X} = 3.22$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกระหว่างเส้นทางท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.19$) ด้านป้ายประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทาง ($\bar{X} = 3.15$) ด้านการจัดเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อื่นๆ ที่ใกล้เคียง ($\bar{X} = 3.14$) และด้านเส้นทางสำหรับจักรยาน ($\bar{X} = 3.07$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายย่อย ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการด้านการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ใน จังหวัดนครนายกสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว ในด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.11$) อยู่ในระดับมากที่สุดในด้านแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.43$) และมีความต้องการอยู่ในระดับมากในด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ($\bar{X} = 3.27$) ด้านแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมและการศึกษา ($\bar{X} = 3.11$) ด้านแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน ($\bar{X} = 3.06$) ด้านแหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน ($\bar{X} = 3.01$) ด้านแหล่งท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการโดยชุมชนเพื่อศึกษาวิถีชีวิต วัฒนธรรม และอาชีพของชุมชน ($\bar{X} = 2.96$) และด้านแหล่งท่องเที่ยวประเภทอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ($\bar{X} = 2.91$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายย่อย ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการด้านการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ใน จังหวัดนครนายกสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว ในด้านการบริการและการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.06$) อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ความต้องการด้านกิจกรรมที่หลากหลายสำหรับทุกคนในครอบครัว ($\bar{X} = 3.24$) ด้านเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งท่องเที่ยวเพื่อประชาสัมพันธ์และอำนวยความสะดวกและบริการในการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.13$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 3.09$) ด้านมุมพักผ่อนที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.08$) ด้านการบริการนำชมนำเที่ยว ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.08$) ด้านสื่อข้อมูลและคำแนะนำของแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ($\bar{X} = 3.05$) ด้านกิจกรรมการมีส่วนร่วม สาธิตทดลองทำของสมาชิกภายในครอบครัวในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.04$) ด้านระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ($\bar{X} = 3.03$) ด้านร้านอาหารและเครื่องดื่มภายในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.01$) ด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยว หรือบริเวณใกล้เคียง ($\bar{X} = 3.01$) ด้านสื่อข้อมูลภาษาอังกฤษและพนักงานที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ ($\bar{X} = 2.97$) และด้านร้านขายของฝากของที่ระลึกภายในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.96$) ตามลำดับ

5. ผลการวิจัยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว พบว่าแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครนายกนั้นมีความหลากหลายเหมาะสม ต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวซึ่งมีความต้องการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวทุกคนได้ร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ ร่วมกันได้

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อการเรียนรู้ในจังหวัดนครนายกสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาดูแล รักษา และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ต่างๆ ให้มีสภาพพร้อมใช้งาน สามารถเปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ ไม่รกร้างว่างเปล่า และทรุดโทรม เช่น หอศิลป์จังหวัดนครนายก และพิพิธภัณฑ์เขื่อนขุนด่านปราการชล โดยควรมีการประชาสัมพันธ์ให้แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เป็นที่รู้จักในสายตานักท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยวชุมชน แหล่งท่องเที่ยวที่เผยแพร่แนวพระราชดำริ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งมีการให้บริการกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม และการสร้างรูปแบบการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ตามแหล่งท่องเที่ยว ที่เหมาะสมกับสมาชิกในครอบครัวทุกวัย ได้แก่ การมีวิทยากร เจ้าหน้าที่ หรือ มัคคุเทศก์บรรยายให้ข้อมูล แหล่งท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมายทางธรรมชาติ ป้ายสื่อความหมายตามแหล่งท่องเที่ยว การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการสื่อความหมาย เป็นต้น รวมทั้งการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว แก่ผู้สูงอายุ ได้แก่ ทางลาดสำหรับรถเข็นและห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะภายในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาด้านการเข้าถึงพื้นที่ และปรับปรุงถนน กรมทางหลวง และแขวงทางหลวงให้การสนับสนุน โดยการเพิ่มสัญญาณไฟจราจรและไฟทางเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถและถนนในเวลากลางคืน ควรมีการขีดเส้นทางจราจรบริเวณเกาะกลางถนน ติดตั้งป้ายจราจร และเพิ่มจุดกัลปพฤกษ์โดยมีสัญลักษณ์จราจรกำกับไว้อย่างชัดเจน และควรเพิ่มจำนวนตำรวจ

จราจรในการรักษาความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ใช้รถใช้ถนน เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมักตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ทำให้การจราจรในช่วงวันหยุดและเทศกาลเป็นไปอย่างหนาแน่น และไม่มีระเบียบวินัย อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย รวมทั้งการให้บริการที่จอดรถภายในแหล่งท่องเที่ยวที่เพียงพอโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และหน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัดควรสนับสนุนให้ผู้ประกอบการ เข้ามาลงทุนในด้านการบริการปั้มน้ำมันและปั้มแก๊ส

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสำรวจพบว่า แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวในจังหวัดนครนายกสามารถแบ่งออกได้เป็น 7 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และอนุสาวรีย์ต่างๆ แหล่งท่องเที่ยวศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและผจญภัย แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมและการศึกษา แหล่งท่องเที่ยวอุตสาหกรรมและหัตถกรรม แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยการศึกษาค้นคว้าความต้องการการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในจังหวัดนครนายกสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายไว้ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครนายก มาก่อนหน้านี้ และมีวัตถุประสงค์หลักในการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน เพื่อชมความงามของทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยวที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไปเยือนในการมาเที่ยวจังหวัดนครนายก ได้แก่ น้ำตกสาริกา เขื่อนขุนด่านปราการชล และอุทยานวังตะไคร้ โดยได้รับข้อมูลข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยวผ่านทางอินเทอร์เน็ตและ

การแนะนำจากบุคคลอื่นๆ เดินทางท่องเที่ยวโดยรถยนต์ส่วนบุคคลและเดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ โดยมีระยะเวลาท่องเที่ยวในจังหวัดนครนายก จำนวน 1 ถึง 2 วัน บุคคลที่มีผลต่อการท่องเที่ยวคือ ครอบครัวหรือญาติพี่น้องและเพื่อน โดยส่วนใหญ่มีสมาชิกผู้ร่วมเดินทางจำนวน 3-6 คน และสมาชิกผู้ร่วมเดินทางมีอายุระหว่าง 31-40 ปี และอายุระหว่าง 21-30 ปี มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยทั้งครอบครัวในการท่องเที่ยว 1,001-3,000 บาท จำนวน 163 คน โดยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในลักษณะเป็นกลุ่มครอบครัว ได้แก่ ความสวยงามและความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว ระยะทางในการเดินทางท่องเที่ยวไม่ไกลจนเกินไป และแหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลายทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม โดยมีความต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำในจังหวัดนครนายก ดังนั้นในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว ควรคำนึงถึงรายการนำเที่ยวที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย โดยแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งควรมีระยะทางใกล้กันเพื่อความสะดวกในการเดินทางของสมาชิกทุกวัยในครอบครัว ซึ่งจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจและเกิดความประทับใจ จนต้องการกลับมาเที่ยวซ้ำอีกครั้งในอนาคต สอดคล้องกับ (เถกิงศักดิ์ ชัยชาญ, 2555) กล่าวว่า การจัดการโลจิสติกส์ที่ดีจะสามารถให้บริการนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวในภูมิภาคต่างๆ ของไทย ได้จำนวนหลายเส้นทาง อีกทั้งเพื่อเป็นการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจในการบริหารจัดการที่ดี แล้วกลับมาท่องเที่ยวอีก โดยจะต้องมีสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยว และเกิดความพึงพอใจในขณะท่องเที่ยว จนเมื่อเดินทางกลับไปแล้ว

ก็ยังมีความต้องการมาเที่ยวซ้ำในครั้งต่อไป ซึ่งได้แก่สถานที่ท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความอยากเดินทางมาท่องเที่ยว อาหาร ความเป็นมิตรของคนท้องถิ่น การบริการที่ดีเลิศ และความพร้อมเรื่องที่พักร

ด้านความต้องการด้านการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในจังหวัดนครนายกสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว พบว่า มีระดับความต้องการด้านการเข้าถึงพื้นที่ ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว และด้านการบริการและการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยในด้านการเข้าถึงพื้นที่ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการด้านเส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสะดวกและปลอดภัย มีป้ายบอกทางที่ชัดเจนและเพียงพอตลอดเส้นทาง มีแผนที่ภายในแหล่งท่องเที่ยว และแผนที่เส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อื่นๆ ที่ใกล้เคียง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกระหว่างเส้นทางท่องเที่ยว ด้านป้ายประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทาง ด้านการจัดเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อื่นๆ ที่ใกล้เคียง และด้านเส้นทางสำหรับจักรยาน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนั้นการที่จะพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ให้สำเร็จ จึงควรมีการปรับปรุงถนนหนทาง ติดตั้งป้ายบอกทาง ป้ายและสัญญาณไฟจราจรและไฟทางเพื่อเพิ่มวิสัยทัศน์บนท้องถนน สอดคล้องกับ (สมภาพ คล้ายวิเชียร และคณะ, 2550) กล่าวว่า ความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึงและความสามารถในการรับได้ของพื้นที่มีส่วนสำคัญในการทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวประสบผลสำเร็จ ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการในด้านแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติมากที่สุด และมีความต้องการอยู่ในระดับมากในด้านแหล่ง

ห้องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนั้นในการจัดเส้นทางท่องเที่ยว
สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว ควรจัดให้มี
กิจกรรมท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
ให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อน สัมผัสความงามของ
ทรัพยากร ธรรมชาติ รวมทั้งเน้นกิจกรรมท่องเที่ยว
เชิงเกษตร การชมสวนผลไม้และการเก็บผลผลิต
การแปรรูปผลผลิต การชมหมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ
คลอง 15 ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย โดยเน้นกิจกรรม
ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยน
เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์
เรียนรู้จากการท่องเที่ยวมากกว่าเน้นสร้างความ
พึงพอใจเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับ (Swarbrook
and Horner, 1999) ได้เสนอรูปแบบพฤติกรรม
นักท่องเที่ยวแบบเดินทางพร้อมครอบครัว (Family-
orientated) เป็นนักท่องเที่ยวที่หลงใหลในแสงแดด
และทะเล และชอบเดินทางท่องเที่ยวแบบไปเป็น
ครอบครัว ในด้านการบริการและการอำนวยความสะดวก
ทางการท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามมี
ความต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีความ
ต้องการด้านกิจกรรมที่หลากหลายสำหรับทุกคนใน
ครอบครัว ด้านเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งท่องเที่ยวเพื่อ
ประชาสัมพันธ์และอำนวยความสะดวกและบริการ
ในการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายเหมาะกับ
ทุกคนในครอบครัว สอดคล้องกับโครงการศึกษา
ตลาดท่องเที่ยว กลุ่มประเทศอาเซียน จุลสาร
วิชาการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ (การท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย, 2557) เรื่องการแบ่งกลุ่ม
นักท่องเที่ยวศักยภาพตามลักษณะประชากรศาสตร์
และคุณลักษณะเชิงจิตวิทยา ระบุว่านักท่องเที่ยว
กลุ่ม Mainstream หรือกลุ่ม “ครอบครัวที่อบอุ่น
มั่นคง” คือ กลุ่มคนที่ให้ความสำคัญกับความสะดวก
สบาย และความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว

รวมทั้งควรเสนอสินค้าและบริการที่มีความคุ้มค่า
และการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวและ
สถานที่ท่องเที่ยวซึ่งเหมาะกับครอบครัว และการ
จัดเตรียมสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวก
ของการท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
สำหรับผู้สูงอายุ ผู้ประกอบการ
และผู้ดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ควรจัดหาและ
ให้บริการห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และทางลาดสำหรับ
รถเข็น โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
ที่มักมีข้อจำกัดในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และ
ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวของ
นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ สอดคล้องกับผลการศึกษา
ของ (เกศรา สุกเพชร และวรัชต์ มัธยมบุรุษ, 2555)
พบว่า สถานที่ท่องเที่ยวเหมือง แม่เมาะ ควรเพิ่มสิ่ง
อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ
โดยเฉพาะห้องน้ำ สถานที่พัก เส้นทางทางการเดินศึกษา
ธรรมชาติโดยรอบบริเวณเหมืองแม่เมาะ และ
ทุ่งดอกบัวตองด้านมุมพักผ่อนที่มีสิ่งอำนวยความสะดวก
อย่างเพียงพอในแหล่งท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวและ
เส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในจังหวัดนครนายก
สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว ในด้านสิ่งดึงดูดใจ
ทางการท่องเที่ยวควรมีความร่วมมือระหว่าง
หน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการ และชุมชนในการ
ดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจทางการ
ท่องเที่ยวให้มีสภาพสวยงาม สมบูรณ์ สามารถ
เปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ โดยควรมีการ
ประชาสัมพันธ์ให้แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เป็น
ที่รู้จักและส่งเสริมให้เกิดการทำกิจกรรมท่องเที่ยว
ที่หลากหลายเพื่อการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมระหว่าง
นักท่องเที่ยว ชุมชน และผู้ประกอบการเจ้าของแหล่ง
ท่องเที่ยว โดยการสร้างสรรค์และเพิ่มคุณค่าของ

กิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรม และทรัพยากรของชุมชน ในด้านการบริการและการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ควรสร้างรูปแบบการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวในลักษณะที่หลากหลายตามแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม สามารถดึงดูดความสนใจและเข้าถึงสมาชิกในครอบครัวทุกช่วงอายุ และการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งจะเป็นกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ในประเทศไทยในอนาคตอันใกล้ และในด้านการเข้าถึงพื้นที่ ควรมีนโยบายในการดูแลรักษาสวัสดิภาพและความปลอดภัยของประชาชน และนักท่องเที่ยว และปรับปรุงระบบคมนาคมขนส่งสาธารณะให้เอื้อต่อการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ภายในจังหวัดและเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยว

สรุปผลการวิจัย

จังหวัดนครนายกมีทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวมีความต้องการด้านการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในระดับมาก ทุกด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าถึงพื้นที่ ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว และด้านการบริการและการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในจังหวัดนครนายก ในด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ควรมีการฟื้นฟู พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้พร้อมใช้งานด้านการบริการและอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่วิทยากร และรูปแบบการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับสมาชิกทุกคนในครอบครัว ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยว

และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาด้านการเข้าถึงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นไปโดยสะดวกและปลอดภัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในจังหวัดนครนายกสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว โดยการร่วมมือกับชุมชน แหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวในพื้นที่ และสร้างความเป็นเอกลักษณ์ทางการท่องเที่ยว

2. ชุมชนท้องถิ่นควรเข้ามามีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว โดยเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตท้องถิ่น และประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตนแก่นักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาล หน่วยงานภาครัฐ กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น ควรสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการดูแล รักษาทรัพยากรท่องเที่ยวให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมการท่องเที่ยว กรมทางหลวง แขวงทางหลวงและหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น ควรสนับสนุนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ การอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในเรื่องของแผนที่การเดินทาง ป้ายและสัญญาณจราจร รวมทั้งการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยว

3. หน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรสนับสนุนในการรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกที่ดีในการท่องเที่ยว และขอความร่วมมือและการสนับสนุนจากผู้ประกอบการ ชุมชนภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

2. การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในจังหวัดนครนายก

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากเงินรายได้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ 2556

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2555). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559, สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2555. จาก http://www.tica.or.th/images/plan_tourism2555-2559/2555-2559.pdf
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2557). โครงการศึกษาตลาดท่องเที่ยว กลุ่มประเทศอาเซียน, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2558. จาก <http://www.tatreviewmagazine.com/web/menu-top-home>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2556). โครงการสำรวจมุมมองของชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเพื่อจัดการแบ่งกลุ่มฐานลูกค้า, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2556. จาก <http://www.tatreviewmagazine.com>
- เกศรา สุขเพชร และวราวิชต์ มัธยมบุรุษ. (2555). การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ กรณีศึกษา พื้นที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแม่เมาะและชุมชนรอบ จังหวัดลำปาง. รายงานการประชุมพะเยาวิจัย, 1(1), 159-166.
- กรมการท่องเที่ยว. (2556). สถิตินักท่องเที่ยว, สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2556. จาก <http://www.tourism.go.th/home/listcategory/11/217>
- เถลิงศักดิ์ ชัยชาญ. (2555). การวิจัยการจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. วารสารเทคโนโลยีสูรนาเร. 6(2), 17-33.
- สมาพร คล้ายวิเชียร และคณะ. (2550). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านข้างในอีสานใต้. ในรายงานการวิจัยชุดโครงการ ธนาคารข้อมูลเพื่อพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดอีสานใต้. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559), สืบค้นเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2555. จาก <http://www.nesdb.go.th>

- สำนักงานจังหวัดนครนายก. (2560). **ข้อมูลทั่วไปจังหวัด**, สืบค้นเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2560. จาก <http://www.nakhonnayok.go.th/home/>
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2554). **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี**, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2556. จาก <http://www.mua.go.th/~bpp/developplan/download/news/policy-yingluk.pdf>
- Cronbach, L. J. (1974). **Essentials of psycho-logical testing**. New York: Harper and Row.
- Rovinelli, R. J. and Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. **Tijdschrift voor Onderwijsresearch**, 2(2), 49-60.
- Swarbrooke, J. and Horner, S. (1999). **Consumer Behavior in Tourism**. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd Ed. New York: Harper and Row Publications.